

dat dichter A. zoowel als dichter B. in hun verzen en in die verzen alléén spreken. Want aldus heeft hij werkelijk kunnen doen wat hij wilde: christelijke dichters van dezen tijd laten zien aan de menschen van dezen tijd. Zoo zijn ouderen en jongeren, die allen, ieder op eigen wijze vertegenwoordigers van zekere nuances, in het eene verband, dat ze belijders willen zijn van Christus en uit één en dezelfde levensbron putten, dat ze dus zijn: „christelijke dichters”, tot hun recht gekomen. Daarnaar te staan was de taak van den heer Risseeuw en meer had hij als samensteller van dit boek ook niet te doen. De verontschuldiging over het ontbreken van die „aesthetische verantwoordingen” is dus naar mijn inzien volstrekt onnoodig.

Of dan zulk „een aesthetische verantwoording” niet gewenscht zou zijn? Een vraag, die momenteel zeer urgent is. De heer Risseeuw raakt haar trouwen ook even aan, als hij, in voorzichtige bewoording sprekt van het door sommigen ten opzichte van de jongeren gesignaleerde „gevaar van gemis aan inhoud, waarmee waarschijnlijk bedoeld wordt gemis aan geloof en belijden”. Zeer zeker zou zulke „aesthetische verantwoording” gewenscht en in hooge mate nuttig en verhelderend zijn. Er dienen zich tegenwoordig meer dan eens proeven aan van christelijke kunst, waarvan — laat ik spreken voor mijzelf om ook alléén verantwoordelijk te zijn voor dit gevoelen — ik noch het christelijke, noch het artistieke vermag te zien. Over zulk werk zou ik gaarne een duidelijke „aesthetische verantwoording” lezen, want, zooals het nu voor mij ligt kan ik er niet een winst, een opleving, een groei, een belofte of wat anders verbijds in zien, maar een, voor het christelijk karakter van die poëzie zeer bedenkelijke nivel-leering naar moderne oriëntatie, „modern epigonisme”, zooals Donkersloot het noemt. Ik ducht dan ook niet „een gevaar van gemis aan inhoud”, doch het gevaar van een geheel onchristelijken, een in wezen paganistischen inhoud! Te dien aanzien is „aesthetische verantwoording” of hoe men het dan noemen wil, want om den term gaat het nu niet, dringend noodig: men kan over wezen en waarde van christelijke poëzie op het oogenblik heel wat en soms onderling zeer verschillende meningen vinden! Dat de dichters zich hierover uitspreken in tijdschriftartikelen, in brochures, in inleidingen op een eigen bundel, zal van veel betekenis zijn. Want — om alle misverstand af te snijden moge ik het even zeggen — ik beweer natuurlijk niet, dat de in-woorden-vervatte, zakelijke meening van den dichter geen waarde zou hebben. Maar ik heb het boven aangetoond, die nadere bezinning ligt niet op het terrein van de bloemlezing-met-biografische introductie: veelmeer zal ze, daarom tot uiting gebracht, de moeilijkheden vermeerderen.

Min of meer heb ik in het voorafgaande aard en inhoud van het boek aangewezen. Ook is reeds gezegd, dat een keuze is gedaan uit het werk van 18 dichters, te weten de ouderen Seerp Anema,

Geerten Gossaert, Jacqueline van der Waals, Willem de Merode, Hendrik Mulder, A. Wapenaar en de jongeren J. H. Eekhout, Jan H. de Groot, Roel Houwink, P. Minderaa, P. van Renssen, J. A. Rispens, Jo Spierenburg, A. J. D. van Oosten, Martien Leopold, W. A. P. Smit, W. Hessels en G. Kamphuis. Men ziet het, verschillende tijden en opvattingen zijn hier vertegenwoordigd; een „aesthetische verantwoording” van ieder zou dus aan het geheel het karakter van een bont allegaer gegeven hebben; de dichter Van Oosten behoort thans zelfs niet meer tot den kring, in welken hij hier nog voorkomt. Behalve Geerten Gossaert en Willem de Merode hebben de geportretteerde dichters zelf hun keuze gedaan (uit het werk van de overleden Jacq. van der Waals koos de samensteller; hij had echter veel sprekender gedichten kunnen citeeren om haar als christelijk dichteres te doen zien). De heer Risseeuw heeft dus naar zoo groot-mogelijke objectiviteit gestaan en den dichters alle recht doen wedervaren, dat ze konden en mochten wenschen. Naast andere bloemlezingen („Stille Opvaart”, „Van Stille en Inkeer”, „Religieuze Poëzie” e.d.) die uit het werk van christelijke dichters citeeren, neemt zijn boek een eigen plaats in. En de keurige uitgave¹⁾ maakt het voor liefhebbers van poëzie zeer aantrekkelijk.

C. T.

¹⁾ J. H. Kok N.V., Kampen, 1931.

MUZIKALE KRONIEK

Pedaalstudien.

S. Karg—Elert, Leichte Pedalstudien für Orgel (uitgave C. F. Peters, Leipzig) en A. Marty, L'art de la pédale, (uitgave A. Noël, Parijs).

Nog altijd is de onbekendheid met het orgel groot. Wanneer men het over een orgel heeft, denkt men aan een heel gewoon klein harmonium, dat netjes opgepoetst in de huiskamer staat. Hoe het komt, dat een orgel wel enkele duizenden guldens kost kan men zich niet indenken, totdat men eens in de gelegenheid wordt gesteld bij het plaatsen van een flink kerkorgel de talloze onderdeelen te zien, waaruit het groote geheel op zeer vernuftige wijze is samengesteld. Dat men bij het bespelen van het orgel ook zijn voeten moet gebruiken, niet om wind toe te voeren, maar om een voetklavier te bespelen, dat lijkt (’t is wonderlijk het te moeten constateeren) nog steeds voor zeer velen iets ongehoords. Is het Richard Hol niet overkomen, toen hij op een orgel in een dorpskerk het pedaal gebruikte, dat de organist hem vroeg waarom hij die hondenlatjes gebruikte? En vermeldde niet een der nummers van het door de orgelbouwers A. S. J. Dekker te Goes uitgegeven periodiek „Het Kerkorgel” als historisch, dat van een tweetal sollicitanten voor organist, die beide in gebreke bleven bij hun proefspel het pedaal te gebruiken,

naam Golgotha. Deze naam beteekent: hoofdschotel, en werd waarschijnlijk aan den heuvel gegeven, omdat hij den vorm van een hoofdschotel vertoonde. Maar men verstond den naam Golgotha als: plaats van het hoofd, en meende dat het woord „hoofd” doelde op het hoofd van het menschelijk geslacht, op Adam. Tegenover de Joodsche traditie, dat Adam te Hebron was begraven, werd alzoo van Christelijke zijde de meening gesteld, dat Golgotha de plaats was, waar het hoofd van het menschelijk geslacht den slaap des doods slumde. Origenes zegt dan ook, dat „op de plaats, welke Golgotha, d.i. plaats van het hoofd heet, het hoofd van het menschelijk geslacht de opstanding zal vinden door de opstanding van den Verlosser”.

Al is deze overlevering geheel ongegrond, er spreekt zich toch een ware gedachte in uit. En het is mede door deze waarheid, die zij vertolkt, dat de overlevering kon ontstaan en verbreiding vinden. Ja, daar ligt waarheid in: boven Adams graf verheft zich Christus' kruis. Adam het hoofd, dat zichzelf en heel het menschelijk geslacht als een buit overlevert aan den dood; maar Christus een ander hoofd, dat juist door Zijn kruisdood Zijn volk van den dood verlost. Door Zijn kruis triomfeert de Tweede Adam over den eersten en doet hij het werk van den eersten te niet. Het kruis van Christus de overwinning over zonde en dood.

Later werd deze overlevering nog uitgebreid. Er werd aan toegevoegd, dat het neersijpelend bloed van den aan het kruis gehechten Heiland Adams lichaam in den grond heeft natgemaakt.

Een toevoeging, die eveneens een waarheid tot uitdrukking brengt. Deze waarheid, dat de betekenis, dat de kracht van Jezus' kruislijden zich ook uitstrekt over het verleden. Deze waarheid, dat ook voor de geloovigen van den Ouden Dag Christus Zijn bloed heeft vergoten en zij door dat bloed zijn gereinigd. Dat ook Adam niet anders vergeving van zonden kon hebben en niet anders het eeuwige leven heeft kunnen beërven dan door het bloed des kruises.

In het kruis het heil, in het kruis het leven.

de tweede werd benoemd, omdat hij automobilist was. Men was van opinie, dat de autorijder, die als zoodanig gewoon was met verschillende pedalen te werken, wel eerder de kunst van pedaalspelen machtig zou worden als de niet-automobilist. We willen hopen, dat enkele jaren van ernstig en hard werken den automobilist de gewenschte bekwaamheid zullen brengen en dat de autopedalen hem niet al te erg parten zullen spelen, want het is een onloochenbaar feit, dat de kunst van het pedaalspelen niet zonder ingespannen, regelmatig werken wordt geleerd.

Gelukkig zijn in den laatsten tijd uitstekende methodes uitgekomen om leiding te geven bij dit moeilijke werk. Onder de allerbeste moet zeker gerekend worden de methode van den orgelleeraar van het blindeninstituut te Parijs, Adolphe Marty, opgedragen aan den grooten Franschen organist César Franck. In zijn voorwoord schrijft Marty: „Ik kan aan de toekomstige organisten niet genoeg de bijzondere studie van het pedaalspel aanbevelen, want zonder het pedaal mist het orgel de rondheid en volheid van klank. Hoe beter men de kunst van het pedaalspelen verstaat, des te beter kan men den waren orgelstijl benaderen, dat wil zeggen alle partijen tot hun recht doen komen. De uitvoering van moderne composities eischt in het bijzonder een grondige kennis van de behandeling van dit gedeelte van het orgel”. En ik voeg er aan toe, dat niet alleen moderne composities zware eischen stelt aan het pedaalspel, maar ook klassieke werken grondige bekendheid met en vaardigheid in het gebruiken van het pedaal vorderen. Hoe kan ooit een fuga van Bach worden weergegeven, als het thema in de bas niet correct kan worden gespeeld? Marty's L'Art de la pédale (uitgegeven door A. Noël, Boulevard des Capucines 24, Parijs) is niet bestemd voor beginners, maar voor hen, die al eenige vaardigheid in het pedaalspelen hebben verkregen. Het is een toepassing van het beginsel, dat ook het manuaalspel een flink stuk heeft vooruitgebracht, alleen bij het aanslaan even de spier te spannen, maar verder alle spanning in de spieren bewust vermijden, waardoor vermoeidheid wordt voorkomen en het spel zeer aan soepelheid wint.

De „Leichte Pedalstudien” van Sigfrid Karg Elert (uitgave C. F. Peters, Leipzig) geven niet in de eerste plaats oefenstof voor het pedaal, de toevoeging „Zur Einführung in das moderne Orgelspiel” geeft beter de bedoeling van den componist weer dan „Leichte Pedalstudien”.

Karg Elert geeft hier een 22-tal kleine composities. De pedaalpartij levert meestal weinig moeilijkheden op en is dan ook voor ieder, die eenige vaardigheid in het pedaalspel verkregen heeft, te spelen. De manuaal-partijen zijn niet zoo eenvoudig, leveren en wat rhythmiek en wat phraseering betreft vaak moeilijkheden op. Wie echter een flinke vaardigheid in het manuaalspel bezit en een weinig pedaalstudie gemaakt heeft vindt hier een reeks stukken, die hem werkelijk inleiden in het moderne orgelspel en bovendien een keur van registraties. Karg Elert kent het orgel en weet te registreren.

Zoo hebben het Jezus' apostelen in de wereld gepredikt.

De gekruisigde Christus is de inhoud van hun Evangelie.

Het apostolisch Evangelie is „het woord des kruises” (1 Cor. 1:18).

„Doch wij” — zoo zegt Paulus — „prediken Christus den gekruisigde, den Joden wel een ergernis en den Grieken een dwaasheid; maar hun, die geroepen zijn, beiden Joden en Grieken, prediken wij Christus, de kracht Gods en de wijsheid Gods” (1 Cor. 1:23 v.). En: „ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u dan Jezus Christus en dien gekruisigd” (1 Cor. 2:2).

’t Is opmerkelijk, dat onder de apostelen Petrus vooral denkt aan de stof, waarvan het kruis is gemaakt. Wanneer hij over het kruis spreekt, noemt hij het „het hout”.

Als hij zich verantwoordt voor den Joodschen Raad, zegt hij: „de God onzer vaders heeft Jezus opgewekt, welken gij ongebracht hebt, Hem hangende aan het hout” (Hand. 5:30). In zijn prediking ten huize van den hoofdman Cornelius te Caesarea zegt hij van Jezus van Nazareth, die door God gezalfd was met den Heiligen Geest en met kracht en die het land doorging goeddoende: „welken zij gedood hebben, Hem hangende aan een hout” (Hand. 10:39). En in zijn eersten brief schrijft hij: „die zelf onze zonden in zijn lichaam gedragen (eigenlijk: opgedragen) heeft op het hout” (1 Petrus 2:24).

Nooit echter vinden we in de geschriften en redevoeringen van Petrus het woord „kruis” gebruikt. Men zal mij misschien tegenwerpen, dat we toch in zijn Pinksterrede lezen: „dezen, doot den bepaalden raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood” (Hand. 2:23). Maar daar staat het woord „kruis” in onzen bijbel tusschen haakjes of cursief gedrukt, waardoor wordt aangewezen, dat het in den oorspronkelijken tekst niet voorkomt, maar door de vertalers is ingevoegd. Er staat alleen: gij hebt Hem aan-geslagen, aan-gehecht. Maar waar-

Het wo-
apart is
die het
te bekv
op van
stond,
der gee
aan, he
terwijl
openlam
te schr
heeft ge
wil nem
Elert r
een so
eigen
zijn to
heid va
De con
Sigrid
zeerste
niet vir
ningen
ling ze
Busat

OP

Naar
schrijv
staat,¹⁾
vollen b
en kost
inteeke
dat men
f1.65 p
dit bo
Dit b
in de
boeken

Dat v
paedige
kind lee
gemakke
dat hel
Maar
ven va
schillen
het d o
schetsen
moet zij
Men
te leere
dat ze h
Schetsen
ontledin
ze eisch

¹⁾ Uitg.

aan gel
drukt. I
„hout”.
Wel g
In Hand
gij gekr
hem ste
Nulec
Doch sl
zending
ochte in
alles vo
was, na
Hem in

Wel k
de Gala
den vlo
ons; we
iegeijk
hier sta
Testame
tekst in
het hou
Paulus
ginta, d
ment. E
kon zeg
dezen t
waarvan
kruis.

Torwi
Christus
Petrus
van het
En ge
het kru
wel de
den vo
sprak va
van de
lengte e
van het
en bij d
kruispan

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHETSEN

Het Kruis van den Heiland.

I.

In cruce salus, in cruce vita — deze woorden van Thomas a Kempis staan te lezen op het monument, dat te zijner nagedachtenis op den Agnietenberg bij Zwolle werd opgericht.

In het kruis het heil, in het kruis het leven.

Zoo gelooft en belijdt het de Christelijke kerk. Dat kruis werd door het Joodsche volk voor Jezus geëischt. Maar door dezen eisch der Joden en het toegeven aan dezen eisch door den Romeinschen stadhouder werd Gods raad verwerkelijkt. Naar dien eeuwigen raad moest de Christus aan een kruis Zijn leven afleggen en toen Mozes de slang in de woestijn verhoogde, schaduwde God daarmede reeds af, dat de Zoon des menschen zou verhoogd worden aan het hout des kruises, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar het eeuwige leven hebbe.

Door dien kruisdood van den Middelaar heeft God Zijn heilsplan volbracht. Door den dood des kruises is Christus onze Schuldverzoener en Verlosser en verwierf Hij voor de Zijnen de eeuwige behoudenis en het waarachtige en oavergankelijke leven. Door Zijn sterven aan het hout des vloeks heeft Hij Zijn volk van den vloek bevrijd en den zegen Gods voor Zijn gemeente verworven.

Van zeer ouden oorsprong is de overlevering, dat Adam op Golgotha begraven lag en dat het kruis van Christus alzoo op het graf van Adam stond opgericht.

Reeds Origenes, die in 254 overleed, blijkt deze overlevering te kennen en als hij haar vermeldt, haalt hij er den tekst bij aan, dat gelijk allen in Adam sterven, alzoo in Christus allen levend gemaakt worden (1 Cor. 15:22).

Het ontstaan dezer overlevering is, althans ten deele, te danken aan een misverstaan van den